

Lewisova organizacija raztegnila aktivnosti

zna konferenca unij
CIO v Washingtonu

ONTA ADF SE
KRHA

tsburgh, Pa., 8. marca. —

pa med Lewisovim odborom

"neodvisnimi unijami", kdo

dobi kontrolo nad delavci v

arski industriji, je v zama-

Zagovorniki industrijskega

nizma so razširili organiza-

na kampanjo na vsa velika

lišča jeklarke industrije,

so se včeraj vršili masni

li, dočim so reprezentantje

"dvinsih" (kompanijskih) u-

razpravljali o načrtih, ki naj

reprezili nekaj, kar oni sma-

jo za "zunanje vmešavanje".

prašanje je, ali bodo jeklar-

kompanije sledile zgledu

egie-Illinois Steel korporaci-

ki je pristala na kolektivna

janja z Lewisovim odborom.

po konferenci s predstav-

tega odbora naznanila zvi-

šče plače desetih odstotkov na

ki bo stopilo v veljavo 16.

ca. Minimalna mezda delav-

ki so upošleni v tovarnah

orporacije, bo \$5 na dan. Ta

na svoji plačilni listi 125-

delavcev in producira 25 od-

kov vsakega jekla v Ameriki.

Philip Murray, direktor orga-

nične kampanje v pittsbu-

ru, ki je prišel na kolektivni

distriktu, ki je sklenil do-

or s Carnegie-Illinois Steel

pa, je imel zadnjo soboto kon-

co z Williamom Irvinom,

sednikom United States

Corp., glede priznanja Le-

wisove unije. Po konferenci je

naznanjeno, da se bodo raz-

pori obnovili prihodnjo sredo

jeji, na kateri bosta obe grupe

reprezentirani. Druge jeklar-

kompanije še niso bile po-

ne, naj priznajo unijo jeklar-

in železničarskih delavcev,

je članjena v odboru CIO.

Radniki kompanijskih unij

zadnji petek apelirali na Wil-

na Greena, predsednika Ame-

delavske federacije, naj jih

pre v boju proti Lewisovemu

oru. Green je odklonil pomoč,

no pa je namignil, da bo po-

šel v situacijo, če bodo usta-

li organizacijo, ki bo pod

trolo jeklarskih korporacij.

na nadaljnih smernicah Le-

wisovega gibanja, čigar cilj je

organiziranje delavcev v indu-

strialne masne produkcije v in-

dustrijskih unijah, se bo vršila

konzija na konferenci repre-

zentov dvanaestih narodnih

mednarodnih unij, ki se pri-

gledajo v Washingtonu. Med

te je deset unij, ki so bile su-

perirane iz Ameriške delav-

delavske federacije na obtožbo ne-

te revolte v vrstah organizir-

delavstva.

Radniki krajevnih organiza-

cije United Textile Workers

na svojem sestanku v Wa-

shingtonu že razpravljali o načr-

ti organizatorične kampanje

Delavci se zate-

kajo k avtni uniji

V Toledo in tudi dru-

godi je postala orga-

nizatorični center

Toledo, O. — (FP) — Tukaj-

šnja krajevna unija št. 12 UA-

WA, v katero spadajo avtni de-

lavci pri Chevrolet kompaniji,

postaja nekakšen organizato-

rični center, kamor se zatekajo

za organizatorično pomoč ne-

organizirani delavci.

Po zadnji stavki so organi-

zirali delavce že v dveh tovar-

nah ki nimajo nobenih zvez z avt-

no industrijo. V eni izdelujejo

samopojnike, v drugi pa preze-

virajo fižol. Delavci so se eno-

stavno obrnili do avtne unije in

jo prosili, naj jih organizira.

Delavci pri Conklin Pen kom-

paniji so sedaj v stavki. Fižol-

ni delavci pa so dobili priznanje

unije, skrajšanje delovnika, sta-

rostne pravice in zvišanje plač

od 18 do 50 odstotkov. Lanske

leto je ta unija organizirala tu-

di delavce v tovarni za "ketchup"

in kumarce.

Slično poročajo iz Detroita in

nekaterih drugih mest, kjer se

neorganizirani delavci obračajo

na avtno unijo, da jih organi-

zirajo. V Detroitu so na primer

zastavljali delavci v neki živež-

ni tovarni. Prišli so do avtne

unije s prošnjo, da jih sprejme

pod svoje okrilje. Ko so jim

povedali, da se to ne more zgoditi

in jim svetovali, naj se pri-

držijo unije svoje stroke, so

delavci na to pristali le pod po-

gojem, ako jih pri pogajanjih z

družbo zastopa organizator avt-

ne unije.

Podoben slučaj se je zgodil

tudi v Detroitu s 400 vozniki in

pralniškimi delavci, ki niso ho-

teli nič slišati o vozniki ali pral-

niški uniji. Na vsak način se

hoteli postati člani Amalg-

amated Clothing Workers unije,

kar se je zgodilo.

Sploh imajo pri neorganizira-

ni ali novoorganiziranih delav-

cih privlačnost le unije CIO, ki

tudi organizirajo delavce vse-

krežem in jih sprejemajo v svo-

je vrste ne glede, kam prav za

prav spadajo.

Štirje ubiti, 74 ranje-

nih na parniku Rexu

New York, 8. marca. — Iz Ri-

ma je prišla privatna vest, da je

v soboto priplul v Genovo veliki

italijanski parnik Rex težko po-

škodovan in s štirimi mrtlici ter

74 ranjenih. Rex, ki je plul iz

New Yorka domov, je bil med

Azorskimi otoki in Gibraltarjem

v hudem boju z viharjem. Fa-

šistična cenzura v Italiji je doslej

zamolčala ta dogodek.

Naval na fašistične

zarotnike na Ogrskem

VESELJE MED JE-

KLARSKIMI DE-

LAVCI V CHICAGU

Organizatorična k a m-

panja dobila močan

zamah

NADALJNJE TRD-

NJAVE PADAJO

Chicago. — (FP) — Navdu-

šenje jeklarskih delavcev v čika-

škem distriktu je velikansko, od-

kar je Carnegie-Illinois Steel

Corp. pristala na kolektivno po-

ganjanje z Lewisovim odborom

za industrijsko organizacijo. V

urad Amalgamated Assn. of

Iron, Steel & Tin Workers pri-

hajajo trume delavcev po član-

ske karte.

Veliki shodi in demonstracije

so zdaj na dnevnem redu v vseh

kraji čikaškega jeklarskega dis-

trikta. V nekaterih se je unija

šele sedaj pokazala na površju

in člani unije se javno ponašajo

z unijskimi znaki. Tega si prej

niso upali v bojznih pred odlo-

čitvijo. Zdaj lahko podpisujejo

članske karte celo v jeklarskih

tovarnah.

Jeklarski organizatorični od-

bor je raztegnil kampanjo na vse

jeklarne v čikaškem distriktu.

Nove unije so bile ustanovljene

v Jolietu, DeKalbu, Andersonu,

Ind. in v drugih jeklarskih sre-

diščih. Anderson je bil pred ne-

kdaj tedni pozorišče bitke med

"vigilanti" korporacije General

Motors in avtnimi delavci. Več

delavcev je bilo aretiranih na ob-

tožbo hujkanja k izgredom, ker

so se branili pred "vigilanti".

Druge jeklarske kompanije v

čikaškem distriktu so informi-

ralne reprezentante Lewisovega

odbora CIO, da se bodo pričele

pogajati v svrhu sklenitve ko-

lektivne pogodbe. National Steel

Corp., kateri načeljuje E. T.

Weir, je edina izmed velikih kor-

poracij, ki se še upira, toda zna-

menja kažejo, da se bo tudi ta

uklonila.

Carnegie-Illinois Steel Corp.

skusa zakriti kapitulacijo pred

Lewisovo organizacijo. Zdaj je

pozvala "neodvisno" (kompanijs-

ko) unijo, naj predloži svoje

zahteve. Igra je prozorna, kajti

korporacija bi rada ustavila zma-

goviti pohod Lewisove organiz-

acije, toda unija je že dovolj mo-

čna, da zatre to gibanje in pre-

preči konfuzijo.

Dogodki zadnjih dni so nov

dokaz, da bo mala Fansteel Me-

tallurgical korporacija, ki je s

plinom in bombami poglajala se-

deč stavkarje iz svoje tovarne v

North Chicago, kmalu osami-

ljena, čeprav ima šerifa in policijo

pod kontrolo.

"Butlegarski" pre-

mog v New Yorku

New York. — V mestni zbor-

nici je predlog, ki ima napraviti

konec dovažanju butlegarskega

premoaga iz Pennsylvanije. Pod-

prle so ga tudi tri unije — voz-

niška, pristanišna in operativ-

ni inženirjev — ki pravijo, da

izgube pol milijona dolarjev na

leto na zaslužku.

Oregon odpravi

antidelavski zakon

Salem, Ore. — Kakor vse iz-

gleda, bo državna zbornica od-

pravila infamni antidelavski za-

kon proti kriminalnemu sindika-

lizmu. Zbornišni odsek je že o-

dobril resolucijo za preklicanje

tega zakona.

Domače vesti

Avto neprestano mori

Chicago. — Neki Louis Krz-

narič, star 48 let in stanujoč na

naslovu 10800 Buffalo ave., je

bil v nedeljo zvečer ubit na ulici

od avtomobila.

Lassalski rojak umrl v starem

kraju

La Salle, Ill. — Matija Komp,

ki je pred leti tu vodil gostilno in

je bil poznan daleč naokoli, je 30.

januarja umrl v Dolinah pri

Uršnih selih na Dolenjskem.

Star je bil 67 let.

Smrtina nesreča dveh bratov

Hermine, Pa. — Mladenica in

brata Charles in Viljem Gnezda

sta skoro istočasno izgubila živ-

ljenje. Charles se je ubil z av-

tom, ki se mu je prevrnil med

naglo vožnjo, Viljem je pa v pre-

mogovniku padel z dvigala več

sto čevljev v globčino in oble-

žal mrtev. Oba sta bila rojena v

Ameriki in njuni starši so iz

Idrije.

Nagla smrt v Penni

Vandling, Pa. — Tu je naglo

umrl 61-letni Frank Poderžaj,

doma iz Primskovega pri Litiji.

V Ameriki je živel 38 let in tu za-

pušča ženo, pet sinov in tri

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASNIK IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: na Zdravniško drzavo (levo Chicago) in Chicago
\$0.50 na leto, \$0.25 na pol leta, \$1.50 na štiri leta; in Chicago
in Chicago \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; in London
\$2.50.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$0.50 per year, Chicago and Chicago \$1.50 per year,
foreign countries \$2.50 per year.

Črna splošna pošta. — Kopije dopisov in novinarskih
glasnikov se ne vračajo. Kopije literarne vsebine (arhiv, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju in v skladu
s tem je priložna pošta.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Headquarters for the United States: 1000 N. Dearborn
St., Chicago, Ill.
PROSVETA
1000 N. Dearborn St., Chicago, Ill.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

O delu in očetovi smrti

Oakmont, Pa. — Iz tukajšnje naselbine ni skoraj nič dopisov in izgleda, da smo vsi zadovoljni. No, kar se delavskih razmer tiče, so tukaj še dokaj povoljne. Odkar je v teku masno organiziranje delavcev v jeklarski uniji CIO, se je zelo spremenilo. Družbe se prodajajo druga za drugo. Tako je tudi Blow Knox Co., pri kateri sem uposlen, naznanila zvišanje plače, in sicer na pet dolarjev za navedne delavce za osem ur dela. Za izurjene se pa še ne ve, koliko. To bomo videli na 16. marca, ko stopi zvišanje v veljavo.

Sedaj delavci lahko vidijo, koliko se lahko doseže z unijo. To je velik napredek, če pomislimo, da so ti delavci prej delali za 44c na uro.

Te dni sem prejel žalostno vest iz stare domovine, da je 15. februarja t. l. nemila smrt utrgala nit življenja mojemu očetu Antonu. Ob smrti je bil star 66 let. Živel je v Račici pri Podgradu na Primorskem. Siromak je mnogo prestal.

Takoj ob izbruhu svetovne vojne je moral v Galicijo, in sicer v Przemisel, kjer je bil dodeljen k težki artiljeriji, pri kateri je prejel službo kot vojak tri leta. Po padcu Przemisla je moral z mnogimi drugimi v rusko ujetništvo, kjer je bil pet let. Dolgo nismo znali zanj. Ko se je oglasil iz Rusije, smo izmenjali par pismen, katera so hodila silno dolgo tja in obratno. Potem nismo nič slišali od njega cela štiri leta, do 1921.

Bil je v raznih mestih Rusije, v tedanjem Petrogradu, Moskvi, Taškentu, Turkestanu v srednji Aziji in v mnogih drugih krajih, katerih imen se več ne spominjam. V Rusiji je videl mnogo, posebno ob času revolucije, ko so si morali kopati lastne grobove. Končno se mu je posrečilo, da je pobegnil s sedmimi drugimi ujetniki, in sicer v Perzijo. Ako bi ne bil imel denarja, bi se mu beg ne bil nikdar posrečil. Nekemu spremljniku, ki je znal pot, so plačali po 32,000 rubljev. Sami bi tega nikdar ne zmogli, ker tam so same puščave in prepadi, a beg je bilo treba nadaljevati le ponoči. V Perziji so prišli v roke angleškim vojakom, kateri so jih poslali v Bombaj, Indijo. Tam je bil z nekaterimi Jugoslovani več mesecev.

Po štirih letih molka smo šele iz Bombaja dobili od njega pismo, v katerem nas je vprašal, kam pripadamo in prosil za dokumente, da se vrne. To smo z veseljem storili. In glej, na pustni dan leta 1921 je stopil pred domači hišni prag! Veselje je bilo nepopisno. Vsa vas se je zbrala skupaj, da ga vidi. Bil je že v letih, toda vseeno se ni ustrašil.

Leta 1923 sva zapustila rodno hišo in se napotila v "bogato Ameriko". Ves čas je bil v Veroni, Pa., in bil tudi ves čas član jednote pri društvu 216. Podpore ni prejel niti centa. Leta 1928 je zapustil Ameriko in se podal domov. Zmiraj mi je rad pisal. Se celo nazaj bi bil rad prišel, a mu je smrt prekrizala račune.

Njegova trnjeva pot je kon-

čana. Lahka naj mu bo rodna gruda. Dragi oče! Zapustil si nas za vedno, ali spomin v naših srcih do Tebe bo živel še dolgo, dolgo...

Pokojni zapuščila eno hčer v starem kraju, enega sina v Belgiji in podpisane v U. S. A.

Tony Kresovich, 216.

Občinske volitve v Duluthu

Duluth, Minn. — Politično življenje v tem mestu je sedaj osredotočeno v kampanji za občinske primarne in regularne volitve. Farmarsko-delavska stranka je postavila za županskega kandidata O. E. Thompsona, ki se že dolgo leta udeležuje v delavskem gibanju. V tej stranki se udeležuje že od početka kot organizator in agitator. Za župana na njeni listi kandidira že drugič. Leta 1916 je organiziral v uniji tukajšnje voznike. V centralni delavski uniji se udeležuje že dolgo leta. Zadnja štiri leta je v službi državnega poljedelarskega departamenta kot distriktni nadzornik za mlekarstvo in živežno industrijo. Prej je bil več let v zemljiškem in zavarovalniškem biznisu. V Duluthu se nahaja 34 let. Javno in poslovno šolo je pohajal tukaj.

Poleg nominiranja kandidatov je farmarsko-delavska stranka sprejela na mestni konvenciji tudi platformo 14 točk. Zahteva razne bolj in manj važne reforme v zvezi z mestno upravo.

Poročevalce.

Seja zadugarie

Waukegan, Ill. — Na februarjski seji ženskega odseka tukajšnje zadruge je bilo sklenjeno, da se povabi na prihodnjo sejo, ki bo 11. marca, Matha Ogrina, poslovodjo zadružne zveze. Na tej seji mu bomo postavile vprašanja o blagu v naših trgovinah in o drugem glede zadružništva. Članicam sporočam, da se je poslovodja odzval našemu vabilu. Čula sem od strani, da bo prišel pred nas s precej obširnimi programom za bodoče delovanje v korist zadružne zveze. (Okej, Math, članice smo pripravljene vršiti, kar bo že v korist zadružništvu.)

Vabim torej vse članice zadružnega odseka, da se gotovo udeležite te seje. Pokažimo, da se zavedamo svojih dolžnosti kot članice odseka.

Za publicistijski odsek,

A. M.

Seja, seja — same seja

Cleveland, O. — Tako je z nami slovenskimi metropolitani. Na same seja te kličejo. In če te ni, kako se hudojejo, posebno če si velepoznan, napredni, velenapredni. In potem, če te ni, nastanejo "pitanja". "Ja, pa zakaj te ni bilo? Pa ti bi moral biti navzoč." Da pa si zraven, toda si nekaj zini, kar se jim ni dopadlo, bodo pa rekli: Ja, zakaj hodi na seja zgrago delat!

Kaj takega se ne sme zapisati v naše lokalne liste. Lahko se pa raznaša z ustmeno pošto od hiše do hiše in od "birdžejnta" do seje privatnikov.

In tako se tudi meni včasih pripeti, da ne morem na seja.

Madridska mati išče v razvalinah svoje hiše, katero je uničila fašistična bomba, ostanke pohištva.

Posebno ne na one, ki se vrže ob nedeljah, ko moram prevažati potnike v cerkve, da potem zame Boga molijo. In je res čudno. Ti moji sorojaki me ne ljubijo preveč, in vendar ako me ni zraven, me pa takoj pogrešajo in vprašajo, zakaj ga ni? In ališal sem, da jim je bilo dolg čas po meni na federacijski seji SNPJ! Enkrat skličite sejo na večer (samo ne v petek, ker se postim), pa se vidimo. Skušaj pa bom storiti svojo SNPJersko dolžnost kakor sem obljubil, pa če sem zraven ali ne.

Res pa je naša metropola sedaj jako zaposlena z vprašanji, kako bi boljše postregla onim, ki bodo došli dan pred sedemnajstim majem v naše dično mesto Cleveland. Ali si boste potem še kdaj želeli priti nazaj k nam, ali boste rekli, da smo čudni svetniki in bi nas morali postaviti v "kulturni vrt" z Barago vred, to so zopet druga vprašanja.

Metropola se hoče postaviti. Zato bo dala na program vse najboljše, kar ima. Soliste, duete, trije, kvartete, muzikalične točke, župana, šerifa, sodnika. Lahko bi tudi kanonika, monsignorja, fajmoštra in kaplane. Da, mi jih imamo, v jih nimate. Mi hočemo, da vam ne bo dolg čas.

Ker že govorimo o sejah, naj povem še članom društva V boj št. 53 SNPJ, da se vrši redna seja v nedeljo 14. marca, pričetek ob pol deseti uri dopoldan. Pridite na seja. Ako imate kaj prosilcev za pristop v društvo, jim povejte, da pristopino plača clevelandška federacija SNPJ. Čitali ste tudi, kako se je lansko leto članstvo pomnožilo. Potem se pa vprašajte: Ali sem pripeljal kakega novega prosilca v društvo zadnje leto? Če ga nisem, bom to storil leta 1937.

Ko je naša metropolska banka zmrznila, je zmrznil tudi društveni novac, da ni bilo niti moč govoriti vsega asessmenta na glavni urad. Tam so bili potrpežljivi in so čakali za \$500 dolgo, dolgo. Letošnje leto smo pa vse izplačali, in še precej novcev imamo zopet v banki. Zdaj zopet lahko zmrznejo. Pa ne bodo, ker prosperiteta je že za vogalom Bele hiše v Washingtonu. Nekateri naši člani imajo še vedno strah pred — zmrznjenjem, in zato radi predlagajo velike vsote. Naj se da za to in zopet za to. Seve, da je predlagati veliko lažje, kakor pa spravljati vsotice skupaj, da nastane vsota.

Oddelek ljudske milice v strelskih jarkih v bližini Casa del Campa na madridski fronti.

Cankar in Spinoza

(Almanahovci, Zbr. spisi III., 329)

"Družba Franciška Grivca (bogoslovca) s sorožna ne tistim sanjarskim umetnikom, ki so ubežali ali skušajo ubežati, ne tistim nim ljudem, ki niso iskali nikoli in niso nikoli razočarani, temveč žive v miru in voljnosti nedolžnevedno, sladko življenja, ne nam, ki smo vsakdanji, neizkušeni ljudje, ki gledamo in preiskujemo in hrepenimo in ne menimo veliko, če pride za novim veselo novo razočaranje, — ker namreč vemo, da naša pot iskanje in da je zadnji cilj na koncu vseh koncev: kako bi bilo pač dolgočasno, če bi prišlo človeštvo še za časa svoje mladosti tistega zadnjega cilja, če bi spoznalo zadnje nico! Sad spoznanja bi bil po mojih mislih soljni samomor; zakaj čemu potem življenje — Družba Franciška Grivca ve vse, ni na nikomur; ni ji treba bežati nikamor, ničesar... Beževati najgloblje uganke, je tem ljudem šolska naloga, napisana v duhu... Ena, dve, tri... salament in Spinoza je na tleh, z njim so na tleh vsi panteisti. "Panteizem je zmeta v najvišji in absolutni občutki. Tako je zapisal Martin Pečarič, bogoslovca Ljubljane. Dokazal je igranje, da ni enotna v avetovnem naziranj, nego v krščanstvu, v drugi sistemi da so budalosti. Jaz ne mislim braniti teh "sistemov", ker se ne ogrevam nje, ali kljub temu bi ne pital Spinoze in Schlinga z nevedneži, njih veličastnih duševnih stavov z "vrhuncem absurdnosti". Nisem torej predzre, da bi jaz, pritlikavec, pljuval na tleje tem ljudem, ki segajo njih rame v oblake, to početje bi bilo smešno, kakor je smešno, ga opravljati Martin Pečarič, bogoslovca iz Ljubljane, ki išče konec na sredi poti popolnosti razvitku. In kazen mu je za petami: nadej popolnost tam... kjer zasluži, da jo je našel.

Tako je mislil Ivan Cankar pred 35 leti sodbi golobradih bogoslovskih mladcev v Spinoze. Veliki "učenjaki" in profesor, pa Hugo Bren, takrat še ni pial svoje smešne be, ni uganjal svojega smešnega početja. Kljub temu se gornje Cankarjeve besede priga jo tudi njemu!

Pater je zapustil samostan

Kapucinski pater Nikazij Schusser iz Farnova na Severnem Češkem, ki je postal na po zanimivih skladbah, je zapustil svoj samostan in se preselil v Draždane, kjer dobi namestitev v nekem glasbenem zavodu. Drugi strani poročajo, da ga bodo zapodili neki trdki za prodajo premoga, katere je bil njegov mecen. Pred časom so uprizorili njegovo opero "Quo vadis", ki je imela finančne neuspehe. Primankljaj so pokrili sedaj z zbirki, ki so jo organizirali po Severnem Češkem. Kaj prej je bil pater Schusser v ostalem vozil z avtomobilom nekega dečka. Krmari namreč avtomobil brez šoferske izkaznice.

Schusser se je bil zameril cerkvenim bogom, ker je pisal skladbe prosvetnega značaja. O njem pravijo, da se bo v bližnjem času pričel z neko damo iz Falknova. Rodil se je 1. junija in je z osemnajstim letom stopil v kapucinski samostan. Prve njegove skladbe so bile cerkvene značaja, kmalu pa je začel komponirati tudi vsakovrstne pesmi, duete, zборе, overte, simfonijske skladbe in opere. Njegova opero "Quo vadis" je imela lep moralni uspeh, finančni pa je bil, kakor rečeno slab. Njegova opero pogosto izvajale zdraviliške kapele v Franciji in Karlovih Varih.

Vid in barve

Moderni promet zahteva, da morajo vsi lokomotivi, avtomobili itd. reagirati zlobo na razne svarilne signale, pri katerih imajo barve glavno vlogo. Potemtakem je seveda ravno, da se bavijo z vprašanjem, katera barva učinkuje najhitreje na človeško oko.

Francoski psiholog prof. Pieron se je s vprašanjem bavil natančneje in je pred kratkim objavil uspehe svojega raziskovanja. Izkazati je mogel, da je najprimernejša barva svarilne in druge signale rdeča, ki je v takih namen itak že dolgo uporabljajo. Razlike v dojemanjem rdeče in drugih barv značajno cer le odlomke sekunde, a tudi ti trenutki imajo imeti v nevarnih položajih izredno vlogo.

Praktično pomembna je tudi ugotovitev Pieronu, da je reakcijski čas za barvni odetek "rdeče", "zeleno" itd. tem krajši, čim stejša in sočnejša je barva. Barvne mešanice kakor žolto rdeče, sivo zeleno itd., so za metne namene torej manj uporabne nego čiste barve.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 9. marca 1917.)

Domače vesti. V Youngstownu, O., je na posledicah požar v tovarni Johna G. Čič, član SNPJ.

Delavske vesti. Delavske organizacije so jo strah, ko prihajajo glasovi, da pride do vojaške službe v Združenih državah.

Svetovna vojna. Predsednik Wilson je znanil, da ima biti parlamentarni red zbornice revidiran, da ne bodo več obstranske. Velika angleška ofenziva v Palestini in Palestini se nadaljuje.

Ali je nevtralnost mogoča?

Kongres ima zdaj pred seboj nov zakonski načrt — prav za prav sta dva, ki se pa v bistvu ne razlikujeta — glede nevtralnosti Združenih držav v prihodnjih vojnah. "Nevtralnost" je pa v tem slučaju figurativna beseda. V tem primeru gre za "embargo", to je za prepoved gotovega blaga, katerega ameriški trgovci ne smejo izvažati v vojno zapletene države.

Najvažnejše vprašanje pri tem nevtralnostnem zakonu je, ali bo ta zakon veljal tudi za one države, v katerih izbruhne civilna vojna. V sedanjem začasnem nevtralnostnem zakonu, ki velja do 1. maja t. l., je civilna vojna vključena, vsled česar vlada španske republike, ki je bila napadena po notranjih in zunanjih fašistih, ne more zdaj kupovati potrebnih za svojo brambo v Združenih državah.

Mi smo že ugotovili v Prosveti, da je vsaka iskrena nevtralnost med Američani z ozirom na civilno vojno, ki izbruhne med fašizmom in demokracijo v katerikoli državi na svetu, nemogoča. To nam jasno potrjuje Španija. Vsa reakcija v Ameriki je očitno na strani fašistov, dočim vsi prijatelji prave demokracije simpatizirajo s špansko vlado ljudske fronte. Srednje poti ni in je ne more biti.

Vsak sklep kongresa, da se Združene države že v naprej zavežejo za embargo v primeru kakršnekoli civilne vojne, bo največji nesmisel, največje hipokritstvo, obenem pa nevarnost za lastno, ameriško demokracijo. Naj na primer fašisti provocirajo civilno vojno kjerkoli na ameriškem kontinentu. Združene države bodo takoj razglasile nevtralnost in prepovedale izvoz bojnih potrebščin v prizadeto republiko. Ali bosta to storili tudi Italija in Nemčija, katerih vitalni interes je, da se fašizem vgnezditi in utrdi na ameriški celin? Niti malo ne. Založili bosta fašistične upornike z vsjo bojno opremo — kakor sta delali v Španiji — in napadena demokratska vlada, če ne bo dovolj založena z bojnim materialom, pride v škripec.

Ali bo fašistična zmaga v katerikoli ameriški republiki v korist Združenim državam? Morda bo to v korist ameriškim reakcionarjem, ki sami hočejo fašizem tu, ali pa bo to v korist onim, ki imajo še vsaj nekaj smisla za demokracijo v Združenih državah?

Edini ameriški program, ki bi bil pravičen, bi bil sledeči:

Ker je iskrena nevtralnost, praktična nevtralnost, z ozirom na vsako civilno vojno med fašističnimi in demokratskimi elementi nemogoča, naj se demokratski kongres demokratske ameriške republike Združenih držav in njene demokratske vlade odločno postavi na stališče demokracije z namenom, da jo brani.

Kadarkoli in kjerkoli je demokratska vlada napadena, bodisi od zunaj ali znotraj, pa kate-remkoli sovražniku demokracije z namenom, da demokracijo strmoglati in jo nadomesti z diktaturo, tedaj je dolžnost predsednika Združenih držav, da zapre ameriški trg vseh direktnih in indirektnih bojnih potrebščin napadenu, napadeno vlado pa povabi, da ima na razpolago ameriški trg za vse, česar potrebuje.

To naj velja tudi za napadalce, ki napadejo slabejša, nižja ljudstva v interesu kolonialne ekspanzije.

Takšen sklep ameriškega kongresa in takale proklamacija Združenih držav bi hitro ohladila vročeglave diktatorje, kjerkoli so, da bi si dvakrat, trikrat premislili predno bi začeli napad na svoje demokratske sosedne in predno bi kovali fašistične ali drugačne oborožene vstaje v drugih državah.

Amerika je pomagala Mussoliniju pri okupaciji Abesinije, ko mu je prodajala potrebni material. Res je, da pušk in nabojev mu ni hotela prodati, dala pa mu je na razpolago olje in avtostruke, kar je bilo prav tako potrebno za roparsko invazijo afriške države.

Amerika je lani pomagala Mussoliniju in Hitlerju, da sta lahko napolnila španska pristanišča z orožjem in strelivom za španske fašiste. Ko je kongres v letošnjem januarju zaprl ameriški trg postavni, od ljudstva izvoljeni španski vladi, ni zaprl tega trga Mussoliniju in Hitlerju. Nemčija in Italija še vedno lahko dobavljata bojne potrebščine iz Združenih držav in jih pošiljata svojim prijateljem v Španijo — in to bosta delali najbrže tudi potem, ko bosta sami pomagali blokirati Španijo!

Če hoče biti kongres pravičen in zares demokratski, naj naredi enkrat konec takemu protidemokratskemu in zločinskemu početju.

Vesti s Primorskega

medice petja slovenskih božičnih pesmi

Gorica, februarja 1937. — St. oretaciji, ki so jo izvršili v Podgori pri Gorici v nedeljo Božiču, smo že poročali. Danes našamo nekaj podrobnosti: Strojno olje, ki so ga morali aretiranci, je zapustilo pri nameznih težke posledice. Gorican, ki je bil svojčas že pripran na žolcu, je moral ta po dogodku v bolnico, kjer mu žoldec izprali ter je po nekaj dneh lahko bolnico zapustil. Medtem ko je znani zdrav. Medtem ko je znani zdrav. Medtem ko je znani zdrav.

GOBAVOST V NAŠIH KRAJIH

Vojaki so prišli iz Abesinije okuženi od gobavosti

Trst, januarja 1937. — Kakor poročajo, so se v nekaterih krajih pojavili slučajji okuženja gobavosti. To bolezen so prinesli s seboj vojaki, ki so se vrnili iz Abesinije. Ker je težko pravčasno dognati in ugotoviti, ali je kdo okužen ali ne in se pojavijo zunanji znaki bolezni šele kasneje, ni čudno, da se je tudi pri nas razširila ta bolezen. Znanih je več slučajev te bolezni v Barokovljah, kjer so bolnike takoj izolirali. Najtežji slučaj pa je v Gabrovici pri Komnu, kjer bodo morali najbrže zažgati vso vas. V Gabrovici sta se namreč vrnila iz Abesinije dva vojaka-domačina, ki sta prinesla s seboj kalitve nevarne kužne bolezni. Poskušali so najprej izolirati samo hišo, v kateri sta stanovala, toda to ni imelo uspeha in obstojala je nevarnost, da se bo bolezen razširila po vsej vasi. Oblasti so bile prisiljene izolirati najprej vso vas, a ker tudi to ni uspelo, bodo morale najbrže izprazniti in zažgati. Na vsak način bodo morali pristopiti k temu skrajnemu sredstvu, da obvarujejo daljine nevarne širitve gobavosti po sosednjih krajih. Pričakuje se, da bo država, ki sama niso odgovornost za to, ljudem postavila in zgradila nove domove.

MALE VESTI

Karolina Perčič je bila obsojena na izgubo obiti in 500 lir kazni, ker je prodajala nesnažno mleko. Ravno tako je bil obsojen Jožef Petrevšek iz Gorice. Hiacint Brumat je dobil 3 mesece in 14 dni zapor, ker se ni javil k naboru. Jakob Petkovšek iz Hotedersice je bil obsojen na 14 dni zapor in 3.550 lir globe, ker je tihotapil živino iz Jugoslavije. Poleg tega so mu zaplenili živino. Janez Besednjak iz Rihemberga je bil obsojen na 14 dni zapor, ker je prenašal iz Jugoslavije suho grozdje. Alojzij Pregelj iz Slapa na Vipavskem, pa je dobil 3 mesece zapor, in 1000 lir denarne kazni, ker je kuhal iz tihotapljenega grozdja žganje. Ker je prešla mejo v Jugoslavijo brez potnega lista, da bi si poiskala delo, je bila obsojena na 9 mesece zapor in 3000 lir kazni Ema Lutman, stara 34 let iz St. Petra pri Gorici. Po vsej deželi se vrše sistematična predavanja o posojilu na nepremičnine, ki ga je razpisal pred kratkim Mussolini. Ljudje hočejo prebrčati o tem, koliko koristni bodo imeli od posojila.

Vesti iz Jugoslavije

Kdaj so poslanci soglasni. — Zgodilo se je to pred tednom dni: vsi poslanci v beograjski skupščini so soglasno glasovali za neki predlog. To se zgodi izredno redkokdaj, a samo takrat, kadar gre za poslanske plače, za denarne stvari. Pred skupščino je bil namreč izrečen predlog, da se poslancem zviša dodatek za nepredvidene izdatke za 100%. Poslanci prejemale namreč poleg svojih dnevnice še po 50 Din na dan za tako imenovane "nepredvidene" izdatke. Predlog pa se je glasil, da bi se ta dodatek zvišal na 100 Din. In glej, vsi poslanci so do zadnjega glasovali za ta predlog! Nikjer ni bilo nobenega opozicionalca!

Zaplenjena brošura. — V Zagrebu je izšla in bila takoj zaplenjena brošura "Seljaci protiv fašizma". Istotam je izšla tudi v slovenščini tiskana brošura ljubljanskega inženirja Stebija z naslovom "Samouprava Slovenije". Tudi ta knjižica je bila takoj prepovedana.

Umoril je svojo ženo. — V Turnišču v ptujski okolici se je zgodila strašna tragedija. Posestnik Marko Mohorko je opazoval že dalj časa, da mu je žena nezvesta in da se pačdaši z drugimi. Ko je te dni prišla žena opoldne domov, jo je Mohorko pobaral, kje je spet bila toliko časa. Sprla sta se in v prepiru je Mohorko pograbil nož ter ga zasadil ženi v prsa. Žena se je zgrudila in izkrevavela, Mohorko pa je zaklenil hišo ter odšel k orožnikom. Ker ni dobil orožnikov doma, je odšel v Ptuj ter se tu javil oblastem ter priznal umor.

V Ljubljani je umrl upokoje-ni polkovnik Alfonz Zerjav, brat pokojnega demokratskega politika in solastnika dnevnika "Jutro", ministra Gregorja Zerjava. Polkovnik Zerjav je bil po bratovi smrti varuh bratovih otrok ter je zastopal njih koristi v konzorcijskem dnevniku "Jutra", na katerega je torej imel močan vpliv. Sin ministra Gregorja Zerjava, akademik Borut Zerjav, bo v kratkem polnoleten ter bo sam postal član konzorcijskega "Jutra".

Pokojni polkovnik Alfonz Zerjav je bil oficir avstrijske vojske ter je bil kakor brat slovenski nacionalist ter so ga v avstrijski vojski zaradi tega stalno strogo nadzirali. Pokopali so ga 15. februarja.

"Pozabljeni" moda-la 1937 trpe lakoto

San Francisco. — Sedaj, ko je v deželi zopet — prosperiteta, bi morala biti sledeča dva slučaja velika novica, ako sta izredna. Oni dan se je zgrudila na Market cesti 24-letna Elaine Ferguson, ki je bila prišla semkaj za delom iz Nebrasko. V njeni torbici so našli poročni prstan, sliko deteta in — štiri cente. Zgrudila se je valed lakote. Isti dan je prišel v Emergency bolnišnico 26-letni John Bailey in se zgrudil na koridorju. Vzrok: prazen želodec. Tri dni ni imel grizljaja v ustih. Po svetu se je podal za delom.

Zahteva gradnjo stanovanj po vladi

McKeesport, Pa. — Centralna delavska unija, okrajna zveza brezposelnih in nekatere druge skupine so pričele s kampanjo, da zvezna vlada prične graditi delavska stanovanja v tem mestu. Organizirana je bila liga najemnikov, ki se je pričela boriti proti visoki stanarini. Pomnjanje stanovanj je občutno, odkar jeklarne obratujejo s polno paro.

Vlada posvarila jeklarske magnate

"Stavka" jeklarskega trusta

Washington, D. C. — (FP) — Načelnik trgovinskega departamenta Roper je zapretil, da bo vlada sama pričela izdelovati oklopne plošče v svoji jeklarni, če bodo jeklarske kompanije še nadalje ovirale konstrukcijo bojnih ladij. To akcijo je Roper imenoval sabotažo.

Istotam je delavska tajnica namignila, da bo kongres znižal carino na uvoz jekla iz drugih držav, ako ne bo jeklarski trust prenehal s svojimi napadi na Walsh-Healeyjev zakon, ki je bil sprejet v zadnjem zasedanju kongresa in določa, da morajo vsa podjetja, ki dobivajo vladna naročila, skrajšati delovni teden na 40 ur in plačevati enake mezd. Ta zakon je vzrok, da jeklarske kompanije nečesto sprejeto vladnih naročil. Argumentirajo, da ne morejo znižati delovnih ur in posledica je zastoj v gradnji bojnih ladij.

Predstavniki organiziranega delavstva in Edward F. McGrady, pomočni delavski tajnik, so izjavili, da nasprotujejo rešitvi Walsh-Healeyjevega zakona v prilog jeklarskim korporacijam. Predlagali so, naj justični departament podvzame akcijo proti jeklarskim magnatom in jih obtoži kršenja protitrustnih zakonov.

Korporacije se bi lahko izognile proviziji glede skrajšanja delovnega tedna na 40 ur s tem, da bi plačevale plačo in pol za čezurno delo. Jeklarne zdaj obratujejo 44 do 48 ur v tednu.

Roper je dejal, da ima vlada veliko jeklarne v bližini Charlestona, W. Va., katero je zgradila v času svetovne vojne in je stala \$10.000.000. Postavljena je bila, ko je bil mornariški tajnik Josephus Daniels. Tudi takrat so jeklarske korporacije vodile stavko proti vladi in niso hotele izdelovati oklopnih plošč za bojne ladje za ceno, katero je določila vlada. Ta vladna jeklar-na, ki je popolnoma opremljena, zadnja leta ne obratuje, lahko pa začne obratovati s polno paro v nekaj tednih. Zaradi te stavke jeklarskih kompanij je ovirana gradnja vseh podmornic in treh bojnih ladij v vladnih ladjedelnicah. Uradniki mornariškega departamenta so izjavili, da bo delo ustavljeno v prihodnjem mesecu, če ne bodo dobili oklopnih plošč.

Železničarji zahtevajo višjo mezdo

Možnost stavke na železnih

Chicago. — (FP) — Program, ki so ga osvojili voditelji šestnajstih železniških bratovščin na konferenci v tem mestu, govori med drugim o zvišanju plače 20 centov na uro. Ta zahteva bo predložena magnatom na skupni konferenci z zastopniki unij, ki se prične 16. aprila v Chicagu.

Poleg zvišanja mezd hočejo bratovščine garancijo letnega zaslužka, stalno upoštev vseh železničarjev, ki so na plačilni listi kompanij, ostale rezerve železničarjev pa morajo biti upoštevane najmanj dve tretjini delovnih dni v letu. Ako jim družbe ne bi hotele dati te prilike do dela, morajo železničarji vsaeno prejemanj plačo.

Kakšno akcijo bodo bratovščine podvzele, če bodo magnati zavrnili zahteve, ni znano, toda stavka ni izključena. Zadnja velika astavka železničarjev je bila l. 1922, a je bila zločlena z injunkcijo, katero je izdal proti stavkarjem federalni sodnik Wilkerson v Chicagu, ki je bil prej pravni zastopnik Insulle, elektrarskega magnata.

Herbert Hoover, ki je nedavno v svojem govoru v Chicagu pobijal Rooseveltovo sodnijsko reformo, je imenoval Wilkersona za člana federalnega apelativnega sodišča, s tem pa je naletel na opozicijo pri železničarjih. Bratovščine so pričele pritiskati

Vojaki ljudske milice mečejo ročne granate na fašistične strelake jarke na madridski fronti.

na senatorje in ti niso hoteli odobriti Wilkersonove nominacije.

Železniške unije so previdne v svoji borbi proti magnatom, zato je dvomljivo, da se bodo v sedanjem konfliktu poslužile skrajnega sredstva in oklicale stavko. Sedeča stavka na železnica bi bila učinkovita, ako bi dobila podporo v javnosti. Rooseveltova administracija bi morala takoj intervenirati v smislu klavzule v ustavi, ki govori o meddržavni trgovini. Sedeča stavka se je izkazala za učinkovito orožje v konfliktu med korporacijo General Motors in unijo avtnih delavcev. Kakor sedaj kaže, bodo bratovščine izvajale vsaj delno zvišanje mezd, ne da bi se zatekle k stavki.

Kam krene Španija po ljudski zmagi?

Možnost bratomornega boja med frakcijami je majhna

New York. — (FP) — Ali bo zmaga lojalistov v Španiji pomenila signal za boj med anarhosindikalisti, komunisti, socialisti in republikanci? Ali bodo levčarske stranke udarile po malem biznisu, ki je zdaj na njih strani?

Anna Louis P. Strong, znana delavska žurnalistka in vnetja zagovornica Sovjetske unije, ki se je nedavno vrnila iz Španije v Ameriko, pravi, da je ta vprašanja zastavila voditeljem vseh delavskih strank v Valenciji in potem v Barceloni, ki tvorijo skupno fronto. Dobila je sledeči odgovor:

"Ne. V okvirju demokratične republike bomo korakali naprej k vedno večji socializaciji, ne da bi skušali prizadeti nepotrebne udarce elementom, ki sedaj tvorijo ljudsko fronto," je rekel anarhosindikalistični justični minister Garcia Oliver. "Danes smo radi vojne prisiljeni na skupno fronto vseh antifašističnih elementov. Toda prav tako bomo prisiljeni na skupno fronto potem, Prislile nas bodo v to potrebe za zgraditev razbite Španije. Bil bi samomor za Španijo in velik udarec za vse antifašiste po vsem svetu, ako bi po zmagi, za katero bomo doprinesli žrtve vsi, postala gospodar ena sama stranka." Slično so se izrazili tudi zastopniki komunistov in socialistov.

Mar to pomeni, da bo v slučaju lojalistične zmage ustala v Španiji slična burževna republika kakor je bila pred civilno vojno, ali pa slična demokracija, s kakršno se ponašajo kapitalistične države? Nič takega se ne bo zgodilo.

Prvič je vlada v praksi že razlastila vse velebiznis in privilegirane sloje iz enostavnega razloga, ker so vsi na strani fašistov. Drugič izvajajo unije in delavske stranke veliko večji vpliv na vlado kakor pa organizirano delavstvo v drugih državah. Tudi na čelu armade so ljudje, ki so bili še nedavno vodilni elementi v strokovnih unijah.

Bilo bi kriminalno, če bi privilegiranim skupinam vrnili nazaj njih stare privilegije, s katerimi so nas ropali," je dalje izjavil justični minister Oliver. "Vsi pa se strinjamo, da bomo respektirali mali biznis in obrtnike. Ti niso nam nevarni, kakor hitro se otresemo velebiznisa. Ti ljudje naj eksistirajo, dokler ne bodo

absorbirani v stalno naraščajočo socializirano ekonomijo."

Ako se bodo španske levčarske stranke držale teh nazorov, tedaj bo šel razvoj dokaj drugače naprej kakor v Sovjetski uniji. Diktatura ene stranke odklanja vse skupine, ker diktatura ene stranke pomeni diktaturo nad drugimi delavskimi strankami in skupinami. To se dogaja v Rusiji, kjer je Stalin zadnje čase pričel streljati celo svoje bivše kolege in stare revolucionarje. V Španiji je kaj takega nemogoče, ker je delavstvo močno organizirano in pod vplivom različnih delavskih filozofij.

Edini režim, ki bo po zmagi lojalistov moč v Španiji, je delavska demokracija, ki v načelu pomeni sodelovanje vseh delavskih skupin in njih zavetnikov v vladi za dosego socializma. Vlada delavske demokracije ne more tolerirati velebiznisa, katerega bo v Španiji likvidirala civilna vojna v slučaju lojalistične zmage. In z velebiznisom bodo odpadle tudi druge privilegirane skupine. Majhen biznis bo polagoma prešel v socializirano strukturo rad ali nerad. Tudi kmetijstvo bo prešlo v neke vrste kolektivizem, ker bo vlada dajala posebne ugodnosti kmetakim kolektivam s financiranjem istih.

V slučaju lojalistične zmage bo Španija postala povsem drugačna demokracija kakor pa so države s kapitalistično demokracijo. Kapitalistična demokracija v najboljšem pomenu le uravnava kapitalistično izkoriščanje delavskega razreda, v najslabšem pomenu, v kritičnem momentu pa se razvije v odprto kapitalistično diktaturo, ako tega ne preprečijo organizirane delavske sile in jo ne spremene v pravo, to je delavsko demokracijo.

Ali prihaja vladna kontrola unij?

V kongresu se je že pojavilo gibanje v to smer

Washington. — (FP) — V oficelnem Washingtonu je pričelo vstajati gibanje, da se potlačijo delavske unije v železni jopit zakona na sličen način kakor so storili toriji v Angliji leta 1927 po veliki generalni stavki, ki je bila leta prej. Napovedana zakonodaja bi podvrkla unije precej resnim restrikcijam; predvsem bi jih podvrkla legalnim obligacijam v zvezi s kontrakti, prepovedala simpatične stavke in jih prisilila na inkorporacijo.

Ko je bil predsednik Roosevelt vprašan, ako je naklonjen takemu zakonu, se je izognil direktnemu odgovoru z izjavo, da njegova administracija študira, kaj počno druge države v zvezi s kontroliranjem delavskih unij. Dal pa je vsekakor razumevali, da ne bo proti zakonu, ki bi unije podvrgl vladni kontroli.

Delavska tajnica Frances Perkins je na drugi strani pokazala, da je proti taki akciji. Rekla je, da ji ni do tega, da bi dobili postavbo, ki bi bila le v knjižgah, dokazov za kršenje delavskih pogodb po unijah pa manjka, oziroma so zelo redki. Kolikor je njej znano, je izjavila, ni še nikdar slišala, da bi bila kakšna unija zahtevala večjo plačo kakor jo določa lestvica.

Nekateri so pričeli ugibati, ako to ni mogoče odgovorno, da so se jeklarski in drugi vele-

magnati pričeli spreobračati iz Savla v Pavla in se takorekoč kar kosajo med seboj, kdo se bo prej sprijaznil s unijami. Prav možno je, da bodo sedaj pritiskale mogočne korporacije na kongres z zahtevo, da z zakonom posadi unije na klop in jim zabije, da se morajo lepo obnašati. Organizirano delavstvo se bo tega zakona seveda branilo. Če se ga bo ubranilo, pa je drugo vprašanje.

Načrt industrijske mobilizacije

Baruch priznal, da načrt vodi v diktaturo

Washington, D. C. — (FP) — Bernard M. Baruch, načelnik federalnega odbora vojnih industrij v času svetovne vojne, je pred vojaškim odsekom niže kongresne zbornice priznal, da Sheppard-Hillov zakonski načrt industrijske mobilizacije, bi, ako bo sprejet, ugledil pot diktaturi. Dalje je Baruch dejal, da bi predsednik Združenih držav v smislu tega načrta lahko izvajal diktatorsko oblast tudi v mirnem času, "kadarkoli se prikaže nevarnost preteče vojne."

Načrt med drugim prepoveduje kopičenje profitov iz vojne, toda odprava profitov po Baruchovi izjavi je nemogoča, dokler bo obstojal sedanji ekonomski sistem. Kongresnik Maury Maverick, član odbora, je vprašal Barucha, zakaj naj bi industriji vlekli dobičke iz vojne, ko vojaki, ki riskirajo svoja življenja na fronti, dobivajo le \$30 na mesec. Baruchov odgovor je bil, da investicije, vlozene v industrijah, zahtevajo povračilo v kapitalističnem gospodarstvu.

Sheppard-Hillov načrt, ki je zdaj v kongresu, sponzorira vojni departament, toda ta namenoma zadržuje informacije, katere javnost zahteva. Govorice o militarističnih tajnostih, da vojni departament nekaj skriva, se širijo, odkar je vojni departament ustavil preiskavo senatnega odbora, kateremu je načeloval senator Nye. Da so te govorce utemeljene, kaže nadaljnji načrt, ki je bil predložen kongresu. Ta dovoljuje vojnemu departamentu sklepanje tajnih kupčij v vseh slučajih, kjer se pokaže, da bi publiciteta škodila interesom narodne obrambe.

Načrt industrijske mobilizacije je protidelavski, poleg tega pa ogroža civilne svobodščine ameriških državljanov na splošno. Načrt se prav lahko raztegne tako, da bo določal tudi mobilizacijo delavcev v vojnem času. Vsaka stavka bi bila upor in stavkarji rebeli in kot taki podvrženi strogim kaznim. Tega se zaveda tudi Ameriška delavska federacija, ki pobija načrt.

Easter Dinners

will not be complete without our delicious old country style Smoked Sausages (kranjske klobase) & Smoked Stomachs, Regular Smoked Hams, Smoked Boneless Butts—35c lb. for any of the above items mentioned. Smoked Picnic Shoulders 25c. Post Prepaid sent anywhere in United States.

Send your Easter orders early, so you receive your orders on time. Horse radish roots free with any order. Send Money Order or cash in registered letter to:

JOSEPH LESKOVAR
420 High Street, Racine, Wis.

Avtni delavci se vračajo na delo v tovarno korporacije General Motors v Flintu, Mich., po končani stavki.

Martin Andersen Nexø

PROKLETSTVO

ROMAN

Prevedel Mirko Javornik

Kje je mogel ostati, ji je bilo popolnoma vseeno, da le ne bi prišel spet domov in motil hišnega miru. Čutila je, da ne bo imela več moči, da bi se otepala z njim.

Kadar je zdaj sedela pri oknu in šivala ali pletla in je zagledala na ulici ali pa zunaj na cesti kako postavo, si je takoj mislila, da je on in zmrazilo jo je od strahu. Slikala si je ves preprič, ki bo sledil, in udarce in strupene besede in vse njegove poskuse, da bi jo okral — in groza jo je oklepala kar naprej, še dolgo potem, ko je bila postava že kdaj mimo. Potem pa jo je kar na lepem spreletelo občutje sproščenosti.

Prav zares vesela, da ga ni, ni bila in to jo je razočaravalo, da je v voljo krepila in jačila te napade temobe pred njegovim prihodom — da je potem uživala nenadni prehod v resničnost. Pravzaprav si je dejstvo, da ga je rešena, predstavljala kot pravico na celotno življenje, ki ga je polnilo nekaj novega — in potem je namesto njega zazijala praznina, seveda praznina pred nečim strašnim — in vendar!

Kljub temu si ni želela, da bi ga dobila nazaj, za nobeno ceno!

Da, kako je bilo vse spremenljivo! Nikdar ni mogla pet minut mirno sedeti na stolu in zdelo se ji je kot izgovor za lenarjenje, če so ženske sedele z ročnim delom k oknu. Zdaj je pa sama posedala od jutra do večera in je bila pridna in je strmela z okna na mimogredoče.

Na cestno stran je bilo največ življenja. Kmetje so se vozili v mesto v debelih kočuljih "upanjeh", čeprav je bilo v pasjih dneh; kočarji so bredli bosopeti po prahu, sedali na njene stopnice, si obuvali nerodne čevlje in odhajali dalje s svojimi čulami, da bi nesli trgovca nekaj jajec ali kepo masla in dobili zanj sladkorja in kave. Ko so se vračali in sezuvali obovute na Frankovnem pragu, so se jim obrazi svetili v zadovoljstvu: trgovec je postregel moškimi s čašo starega francoskega vina in s "klobaso", in milostljiva gospa je bila kavo z bajtaricami. Sedeli so na stopnicah in se spuščali v pripovedovanje in hvallili med obuvanjem preprostost trgovčevih; iz voglov rut so molele velike vodene štruce po dva ora. To je bil za otroke spomin na pot v mesto. Kmetje pa so drdrali domov šele ponoči, ko je bila gospa Frankova že v postelji, zakaj, niso hoteli zamuditi prilike, da bi enkrat ali dvakrat ne vrgli kart. In marsikdo, ki se je peljal v mesto z dvema konjema, je imel pri vrtnitvi vpreženo le eno kljuse.

V hiši onstran ceste je imela vse ženske pred sabo, vsaka se je skrivala za lonci z rožami. Gospe Frankovi se je zdelo tako smešno, da so sedele tam in stiskale obraze za lonce in menile, da jih nihče ne vidi; toda nehoté je tudi sama uporabljala rože v ta namen.

Z drugimi ženskami ni bila več v takem sovrastvu, z nekaterimi je celo spregovorila in ena izmed njih ji je prinesla celo rep polenovke, ko je bila v postelji. A čutila se je vendar zaradi njih malo v zadregi in je najrajši sedela ob oknu v spalnici.

Od tu je imela razgled na "trikot", kjer so se pasle gosi z napol doraslimi goskami in natančno pazile, da niso bile gosaku v napotje; tega bi bila gospa Frankova nekoč — davno, davno, se ji je zdelo — najrajši zadavila. Zdaj ji je bilo v šalo, ko je gledala, kako važno koraci po travi in z edinim očesom oprežuje po zraku za jastrebom ter razganja gosi, kadar končno najde liso užitne trave na oguljenem pašniku, ki je bil ves suh, pohojen in poln gosjega gnoja. Niti najmanj ga ni skrbelo, da bi tudi gosi in goske kaj dobile.

"Da, taki so dedci," je mislila gospa Frankova in odločno prikimala z glavo.

Pecija:

Ne vem ...

Peter Pecija Petrovič, vikli gosudaraki svetnik in pisatelj, bo praznoval letos 60-letnico. Iz rodnice Lile je napisal vrsto povesti in dram, ki smo jih nekaj videli tudi pri nas. Naslednja črtica je značilna za njegov slog:

Niti ne vem, kako je bilo. Vse mi je kakor v megli.

Vem samo, kako smo nekega dne sedeli pri kosilu. Kako me je vzel med kolena in mi potisnil v pest jančnje rebro. In kos kruha. Mati se je smukala okoli ognjišča, pripravljala jed in jo nosila na mizo. Bila je malo obklečena, z zavijanimi rokavi, razgaljena in razkušana. In kakor komaj umita.

Skozi odprta vrata se je cedilo sonce in iztikalo tam po polici. Iz veže se je slišalo kokodakanje kokije. Tako, pretirano. Odkod je dila slama.

Tudi ti greš torej danes k Milčeviću? ... se je oglašila ona, kakor zamišljena v delo.

E! ... Danes! ... je pritrtil oči brezbrizno, naravnost.

Ali se boš tam dolgo zdr-

Onstran ozar s sinjakstimi poševnimi lisami se je vlekel rodovitni mestni log. Tam so kosili seno in deteljo. Nekateri so prehiteli druge in na čelu vseh je bil vedno posestnik Dam. Ta je že vozil in vsake pol ure so zavila skozi mestna vrata težko obložena kola ter v ostrem diru drdrala po poti mimo mestnega ribnika. Dam sam pa je hodil tam zunaj v svoji beli sranci in priganjal delavce. Bil je zdrav mož, prav tako zastaven kot prejšnje čase, to so pravili povsod. Zdaj je moral biti vendar že blizu šestdesetih.

Kdo bo neki pobral ves njegov denar, kadar bo umrl? Pravih otrok vendar ni imel. Zadnji čas se je spet začel nekaj zanimati za Thorvalda in je objubil, da mu bo oskrbel birmansko obleko. — Gospa Frankova se je pogreznila v globoke misli.

Dalje zunaj, kake dobre pol milje daleč, so se dvigale višave, modročne in dokaj strme; tvorile so dvestopetdeset čevljev visok skalnat zid med rodovitno nižavo in zadaj ležeče visoko planjavo. Ostro se je od sinjega neba odražala temna valovnica-ekalnega grebena, človek je lahko spoznal obrise rastlin in včasih videl, kako so se premikali ljudje po robu. Risali so se na nebu kakor črne pičice, skoraj kakor plazeče se muhe.

Od časa do časa se je tam dvignil steber dima, udaril v belih kosmih čez rob in obvisel nad gozdom, ki je obdajal vznožje višav. Kamnoseki so razstreljevali.

Vse to je videla zdaj prvič, čeprav je že toliko let prebivala tukaj in se ves čas ni nič izpremenilo. Bila je preveč obložena z delom, da bi se mogla odposliti, kaj šele, da bi mogla gledati kaj, kar je ni prav nič brigalo. Tam gori v čerih ni bila še nikdar, čeprav je bila doma iz mesta. Mogoče se bo zdaj kdaj odpravila tja, kadar bo dodobra ozdravela. Zakaj ne bi človek pogledal malo po svetu!

Gospa Frankova se je začela vznemirjati. Ni imela nič ure, odkar je bil mož z ono staro, srebrno izginil; toda čas je opominjal; bilo je gotovo že pozno, spomnila se je na kosilo za Thorvalda. Kmalu na to je začel pastirček zunaj vriskati in krave, ki so se bile razteple vse naokrog po globelih in po jelševju zunaj na bariju, so vznikale iz svojih akrivališ in se od vseh strani gnale proti mestu. Torej je bilo že poludnanjstih in morala jo očvestiti slanina in do dvanajstih pripraviti mleko s cmoki! Ježeš, kako beži človeku čas! In če ne bo jed o pravem času na mizi, bo pa govoril in se usajal.

A ostala je z vso težo na stolu; zdaj je ležalo nekaj skoraj nepremagljivega v tem, da bi morala vstati in iti v kuhinjo. Vsak hip je sklenila, da zdaj pa zares pojde, a potem so ji misli zdrsnile vstran in spet je padla nazaj. Šele ko je čula na cesti znani Thorwaldov korak, se je zbrala in stekla v kuhinjo.

Thorwald, ki je ta čas pomagal razkladati v pristanšču opeko, je stal vse dopoldne na dnu ladje in metal zidake, po štiri vsakokrat, na krov tovarišji, ki jih je lovil in pošiljal dalje. Bilo je trdo delo in je bil docela izmučen, a sam s seboj silno zadovoljen. Ko pa je prišel v hišo in videl, da ni še nič na mizi, mu je prilezel jezen izraz na obraz.

Gospa Frankova je bila prav tako srdita. Pravzaprav sama nase, ker se ni pravočasno pripravila h kuhanju; ko pa je videla njegov obraz in si mislila, da bo zmerjal, se je vsa jeza obrnila nanj.

"Pravzaprav bi lahko sedel na klop, ko si tako umazan," je dejala ostro.

Thorwald je vstal kot mož, ki se hoče umakniti nepotrebnemu prepiru in sedel na klop. "Ali bo kmalu kaj?" je vprašal na videzno mirno.

(Dalje prihodnjik.)

Potem pa se je nenadoma stresla. Kakor zadeta. Ujeta. Naglo je prišla k meni in me dvignila na rame.

— Pojdi sinko! Pojdi v sobo! ... Pa se uleži! ... In spančaj ... Glej, mrak! ... Mamico tvoja te bo lepo pokrila ... In odnesla me je v sobo ...

Jaz pod odejo. V postelji. V sobi še dovolj vidno. Skozi odprto okence valovi sem v sobo hladni dih. Iz sadovnjaka kakor da šelesti listje. Ali se mi samo dozdeva. Nekje daleč, zelo daleč, se je oglašal čuk. Še malo in — oglašala se drugi ...

Tam ob ognjišču koraki. Vem. Mati je to. Morebiti je prišel tudi oče. Ne vem.

V nedeljo pojde z menoj v cerkev. Prijel me bo za roko. Mogoče me bo do cerkvenega pota celo nesel ... Potem, cerkvena ograda. Pa lipa Košata, senčna ... Potem mi, otroci. Jovica tete Julke. In Jurček. In Mladen strica Gavra ... Potem, tekanje okoli cerkve. Pred službo božjo ... Potem, on ... Stevica Jelič. Visok, raven. Vitek in raven kakor mlad bor. In močan. S takimi črnimi brčicami. Prijel me bo za prednji del srca in me dvignil visoko nad seboj. Nekajkrat. Kakor bi dvigal alamico. In vprašal me bo, kakor vedno:

— Kaj dela mama? ... In potem zvonovi ... Pa cerkev ... Pa stara ikona matere božje ... In duh kadila ...

Nenadno sem se premaknil. Trenil. Tako v snu. In sedaj sem spoznal, da je okoli mene že komaj prodirna tema. In tišina. Mučna tišina. In kako sem sam. Kako ni očeta. In kako je odšel. Pa matere ni ter kako je ona odšla. In kakor da se nikoli več ne vrne.

Nekaj se mi je zataknilo po grlu. Strah, trepet, groza. In na mah sem skočil, zvalil se s postelje, kakor iz sebe, se dotipal do vrat, jih odprl in zakričal:

— Mama! ... Mama! ...

In začel sem jokati, jokati ... In kakor v megli, skozi solze, sem videl, kako je tamkaj, iz druge sobe, preko ognjišča kakor brez duše priletela mama. Nekako razkušana, z odpetim telovnikom. V obraz rdeča ... Omahujoča ... Skoraj grda ...

In kakor prestrašena je pritekla k meni, me pritegnila k sebi, me dvignila, sedla na stol ob ognjišču, me posadila na krib in me začela ljubkovati, tolažiti ...

Medtem ko sem na liti, laseh čutil njeno toplo, mehko roko, je nenadno prišel iz iste sobe tudi — on. Stevica. Stevica Jelič. Mrk in jezen. Trenutek se je ustavil, potem pa si je pokrtil s čepico razmršene lase, in šel mirno, brez besa ven ...

In nekoliko pozneje sem pritekla radostno, ves iz sebe, k očetu, ki se je pojavil pri hišnih vratih.

— Oče! ... sem zaklicala, kakor bi mu nesel srečo, — Stevica! ... Stevica je bil tu! ...

Karton, ki kaže boj med Davidom (zadružništvom) in Goliatom (privatnimi podjetniki) v Ameriki.

Zelodčno zdravilo iskreno priporočano

Chicago, Ill. — "Uživam Trinerjevo grenko vino, kadar koli trpim na želodčni ali prebavni neskladnosti, in priporočam ga lahko vsakomur iskreno. — Mrs. Susanna Pavlin." Ne preizkušajte s kakimi drugimi odvajalnimi sredstvi. Uživajte Trinerjevo grenko vino, ki je v zadnjih 45 letih dokazalo, da je najbolj senzijsko zdravilo proti zaprtju, plinom, slabosti telesa, glavobolom, nesmirnemu spanju in podobnim težavam.

— Pišite po brezplačni vzorec — Triner's Bitter Wine Co., 544 S. Wells St. Chicago, Ill. Send me a free sample. Name Address

Slika kaže gradnjo novega jezusa ob reki Colorado v bližini jezera Mead.

Utesnilev

Janez sreča Jožeta na planinah:

"Kaj? Ti si tudi v hribih? Mislim, da se moraš utesniti?" "Saj! Mar ne vidiš, da sem prišel brez žene?"

SLOVENSKA NAMODNA PODPORA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za karisti, ter potrebne agitacije svojih društev in za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorji dopolni in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Velikonočno kosilo

ne bo popolno brez naših okusnih, starokrajaki šegi prekaženih klobas, prekaženih žolodcev, fine prekažne domače šunko in prekaženih brezalkoholnih pletet. Cena je 35c funt za vsako vrsto gori omenjenih jedil. Prekaj na mala pleteta 25c funt. Pošiljate v tih cenah, pošljemo v vsak kraj v Združenih državah.

Pošljite velikonočno naročilo hitro, tako dobite blago pravočasno. Hrana je korenike prosto z vsakim naročilom. Z naročilom pošljite Money Order ali gotov denar v priporočeni pisnu na naslov:

JOSEPH LESKOVAR

420 High Street Racine, Wis.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 16. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri ascensu \$1.25 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, redi, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdr. države in Kanado \$6.00	Za Cincro in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in..... 3.50
3 tednike in..... 2.50	3 tednike in..... 2.50
4 tednike in..... 1.50	4 tednike in..... 1.50
5 tednikov in..... niš	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vsote denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupaj naročen na čevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častilne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tudi se dobe na šetjo tudi vse vzemena poizkuš

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovenske mlade